
La Fageda, una de rehabilitació

---

experiència humana

Des de fa 23 anys La Fageda ha creat un projecte empresarial per mirar de treure les persones amb malaltia mental del seu drama personal i de l'inevitable aïllament social que pateixen. A força d'anys i amb l'ajuda de molts, s'ha consolidat un projecte econòmicament viable, respectuós amb les persones, amb els animals i amb el medi ambient, amb una marca pròpia que omple d'orgull i suposa una aportació d'autoestima per als més de 200 treballadors de la cooperativa, 70% dels quals presenten discapacitat psíquica o malaltia mental severa.

Antecedents

A principi dels anys 70, poc abans que es creés La Fageda, els malalts mentals estaven tancats als psiquiàtrics, autèntics centres d'internament, amb cel·les de càstig, patis tancats, amuntegament, misèria... Aleshores sorgí tot un moviment mèdic i social que es revelà contra aquest estat de coses. Van néixer tot tipus d'iniciatives per mirar de tornar els malalts mentals a la societat, de treure'ls de l'estat de marginació i tractar-los senzillament com a persones. Entre les experiències pilot hi ha la cooperativa La Fageda, que mira d'aconseguir aquesta inserció a través del treball.

Encara ara, els serveis de salut mental, un cop han desenvolupat les seves estratègies sanitàries i han mirat de rehabilitar els seus pacients, veuen que els seus centres de dia es col·lapsen i no troben alternatives de reinserció eficaces i duradores. Està comunament acceptat que el desenvolupament d'una activitat laboral és quelcom fonamental en la vida de qualsevol persona. Per aquesta raó La Fageda posa en marxa un projecte que té com a objectiu inserir laboralment i socialment les persones amb discapacitat psíquica o trastorns mentals severes. Es tracta de fer quelcom fora de l'àmbit hospitalari per tal d'aconseguir que aquest col·lectiu també gaudeixi del dret constitucional a disposar d'un lloc de treball digne.

Albert Riera

Origen i fites principals

La Fageda Societat Cooperativa Catalana Limitada és una entitat privada, sense ànim de lucre, creada l'any 1982, que té com a finalitat la integració sociolaboral en l'àmbit de la comarca de la Garrotxa, província de Girona, de les persones amb discapacitat psíquica i trastorns mentals severes.

Es tracta d'una cooperativa de treball associat, amb socis consumidors, que actua en l'àmbit de la iniciativa social i està formada per un total de 120 socis, entre els quals figuren els usuaris dels serveis assistencials a través dels seus representants legals i alguns dels professionals que hi presten serveis.

L'activitat s'inicià a Olot, en uns locals cedits per l'Ajuntament, on es duïen a terme treballs per a empreses de la comarca, del sector tèxtil, artesanía i altres. Cristóbal Colón, fundador de la cooperativa, n'explica els inicis: «A final del 1981, principi del 82, el Dr. Torrell (cap de psiquiatria de la Garrotxa) i jo vàrem anar a Olot per explicar als polítics, a les persones significades de la comarca, que volíem muntar una empresa amb els malalts mentals de la Garrotxa. M'imagino ara aquelles persones distingides rebent una persona que tot just parlava català, que deia dir-se Cristóbal Colón i que pretenia construir una empresa per als bojos de la comarca... Recordo més d'una mirada, més d'una expressió de la gent que pensava si els autèntics malalts mentals no érem pas nosaltres».

L'any 1984, amb la col·laboració de l'Administració pública i una entitat bancària s'adquirí la finca agrícola Mas els Casals, amb la intenció de centrar les activitats empresarials en l'àmbit agropecuari. Això, per dues raons: una, perquè eren activitats de la pròpia cultura de la comarca, i a més a més, perquè es considerava que el treball amb la naturalesa, amb éssers vius (animals i plantes) donaria un significat a l'empresa social que es volia construir.

L'any 1985 s'iniciaren els treballs de ramaderia i el 1987 els de viver. Amb aquestes tres activitats empresarials es construí el projecte. Paral·lelament, l'any 1984 es varen obrir els serveis residencials amb l'objectiu de resoldre una necessitat vital

dels usuaris, al mateix temps que es posava en funcionament el Servei de Teràpia Ocupacional, que oferia assistència a les persones amb un nivell de discapacitat més greu.

L'any 1992, amb la incorporació de la normativa europea a la legislació espanyola, s'implantaren les quotes a la producció lletera, la qual cosa abocava cents de productors a l'abandonament de l'activitat. La realitat productiva de La Fageda dins la ramaderia també estava amenaçada per aquesta nova situació, que podia implicar l'abandó de les activitats i, com a conseqüència, la destrucció dels llocs de treball.

Davant d'aquesta situació es decidí iniciar el projecte de fabricar iogurts amb la llet produïda a la granja mateix, projecte que reunia tres elements fonamentals: primer, es garantia la continuïtat de l'activitat ramadera; segon, se seguien creant llocs de treball; i tercer, es reforçaven els aspectes qualitatius del projecte en la seva globalitat.

Situació actual

En els seus 22 anys d'existència La Fageda ha resolt la problemàtica social per a la qual va néixer. Dóna treball i habitatge, o sigui, intenta donar sentit a les vides de totes les persones adultes de la comarca de la Garrotxa que pateixen discapacitat psíquica o trastorns mentals severos. A La Fageda hi treballen 120 usuaris i 80 professionals. Avui dia, no hi ha ningú a aquesta comarca que es trobi en aquestes condicions i no

tingui feina. Un fet aquest gens corrent, ja que el col·lectiu de malalts mentals topa amb un rebuig quasi general dels agents econòmics i socials.

En aquests anys, La Fageda ha creat una empresa de jardineria que fa el manteniment de la major part de les zones verdes dels municipis de la comarca i del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Porta la granja de vaques de llet més gran de la comarca, amb 500 caps de bestiar, i un viver de planta autòctona que produeix aproximadament 1,5 milions de plantes l'any per a la reforestació. Des del 1992 ha construït una marca de productes làctics, i ha esdevingut el tercer fabricant de iogurt de Catalunya.

L'activitat de làctics és, de lluny, la més important en termes de facturació. Els làctics de La Fageda es comercialitzen a les principals empreses de distribució i a institucions hospitalàries. «El iogurt de granja» ha aconseguit fins ara una bona penetració en el mercat com a marca de productes catalans de gran qualitat.

Creiem important d'assenyalar que el mercat en el qual opera La Fageda es caracteritza, d'una banda, perquè les marques amb les quals competeix pertanyen a dues grans multinacionals, i d'altra, pel fet que els seus clients són les empreses de la distribució, que estan en un procés de màxima concentració: s'han reduït en nombre i han augmentat de forma imparable la seva capacitat de compra i, per tant, de negociació.

No obstant això, any rere any la marca La Fageda va guanyant terreny en el mercat i el seu projecte d'empresa social es consolida. La Fageda ja no és aquella institució on van les persones disminuïdes. Avui, aquesta cooperativa és una de les empreses més emblemàtiques de la comarca de la Garrotxa.

Principals magnituds

Nombre total de treballadors i persones assistides . .	203
Ratio usuaris / professionals.	70%
Persones en residència	40
Facturació a 31/12/2005 (euros).	6.050.773
Unitats produïdes a l'any	30.000.000
Caps de bestiar (granja de vaca de llet).	500

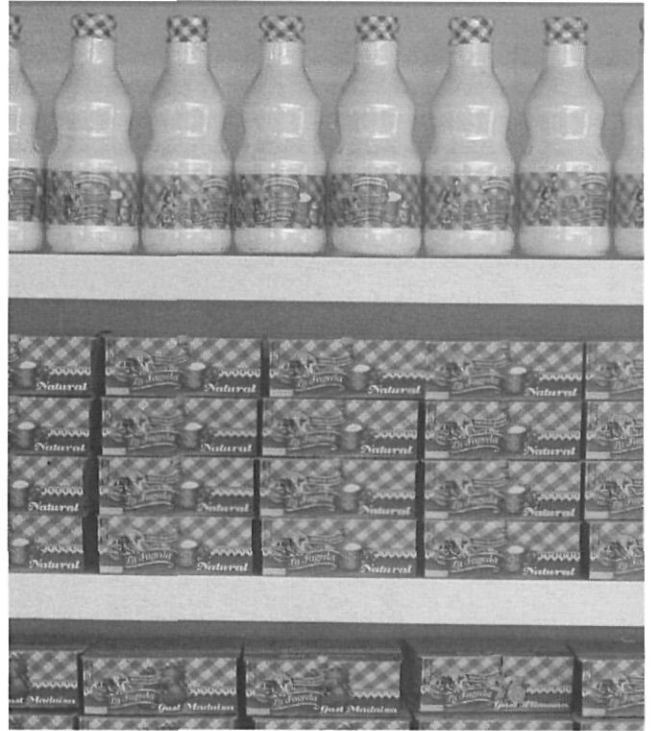
Activitats assistencials

El projecte La Fageda utilitza el treball per contribuir a donar sentit a la vida de les persones. Podríem dir que es tracta d'un «projecte assistencial de vida». Des d'un inici s'ofereixen cinc tipus de serveis: el Servei de Teràpia Ocupacional, que dóna assistència a les persones amb un nivell de discapacitat més greu; el Centre Especial de Treball per a les persones que poden incorporar-se a l'activitat productiva; Servei de Suport a la Incorporació a l'Empresa Ordinària de les persones que tinguin aquesta possibilitat; els Serveis Residencials per tal d'atendre els nostres usuaris que no tenen una família que els pugui acollir i de rebre igualment les persones que han estat ingressades de per vida en hospitals psiquiàtrics i, finalment, les Activitats d'Esplai i Temps Lliure, que procuren aquest servei tots el dies del any.

La Fageda intenta aportar una solució global als seus treballadors. Els qui es jubilen, poden continuar anant a la cooperativa a través del seu Club Social. De la mateixa manera, aquells usuaris que no tenen família o que no els poden atendre, viuen en pisos tutelats al centre d'Olot.

La variada paleta d'activitats que es poden desenvolupar a La Fageda fa que tothom hi tingui cabuda, des dels disminuïts psíquics lleus fins als malalts mentals severs, gent amb psicosis, esquizofrènia...

Cal remarcar que totes les activitats assistencials estan coordinades pel Consorci de Benestar Social de la Garrotxa,

des d'on es treballa en equip i de forma coordinada amb tots els agents que intervenen de forma directa o indirecta en la problemàtica dels col·lectius: institucions pedagògiques, psicosanitàries i familiars.

La «missió» de La Fageda

No estem parlant d'un projecte econòmic, ni tan sols purament empresarial. L'objectiu és social, però com més èxit tingui l'empresa, més bé s'acompleixen els seus propòsits assistencials. La Fageda ha engegat un procés de rehabilitació o reconstrucció de persones amb una estructura psicològica deteriorada, dependents, no valorats, no reconeguts... que mitjançant el seu treball recuperen l'autoestima, se senten útils, importants, reconeguts per la mirada de l'altre.

Es mira de tractar les persones amb tota la seva dignitat. No es parla de «discapacitats» o «disminuïts», sinó de persones amb capacitats diferents, perquè «tots tenim diferents capacitats».

Aquestes persones que no tenien iniciativa, motivació, que se sentien una càrrega per a la família i la societat, que es veien ells mateixos com una nosa, ara se senten rehabilitats socialment, perquè treballen en una empresa que fa «els millors iogurts dels món».

Albert Riera

